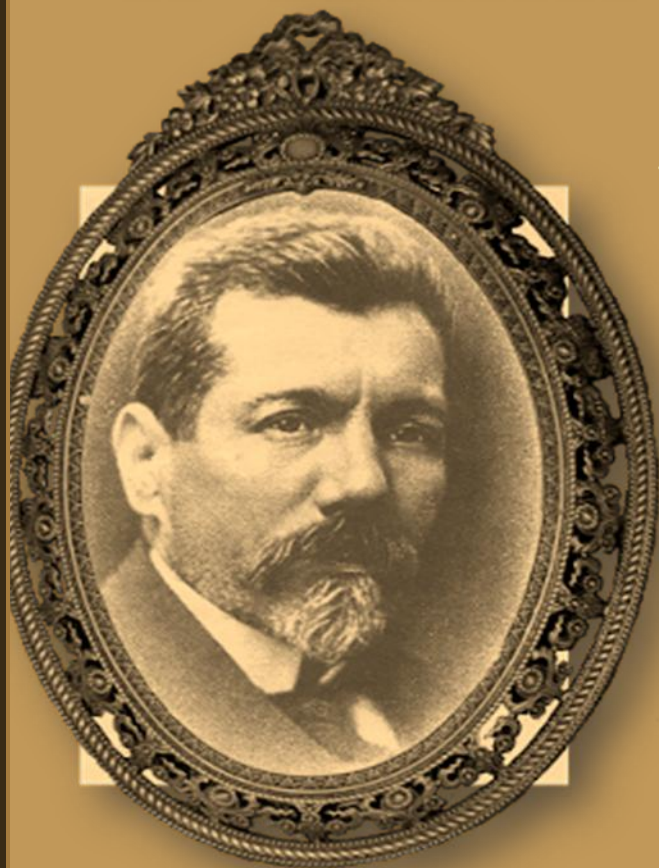

«Я своєю душою пустив у душу народу...»

Я писав те, що серце співало... Кажуть, я песиміст. І все те страшно, що є в ньому, і що так болить мене, писав я, горюючи, і кров зі сльозами мішалися. Але коли я найшов у ваших душах такі слова, що можуть гриміти, як грім, і світити, як зорі – то це оптимізм

В. Стефаник

Доля української літератури це доля України. Важко знайти у світовій історії аналогію, щоб жива мова великого народу систематично заборонялася й переслідувалася спеціальними державними вердиктами й актами. Цей геноцид тривав століттями. На рубежі XIX-XX століть українська проза стала явищем європейського масштабу. Плеяда талановитих новелістів — М. Коцюбинський, О. Кобилянська, М. Черемшина, В. Винниченко — стрімко розширювала естетичні обрії українського письменства, утверджувала нові стильові напрями. І саме на цей період припадає творчість **Василя Семеновича Стефаника**. Видатного українського письменника, неперевершеного майстра соціально-психологічної прози, новатора модерністської техніки письма, новеліста, тонкого спостерігача людської душі, гуманіста і просвітителя.

Василь Семенович Стефаник народився 14 травня 1871 року в селі Русів (тепер Снятинський район Івано-Франківської області) в сім'ї заможного селянина - **Семена Стефаника**. Мати майбутнього

письменника - **Оксана Кейван** була із села Карлів. А прапрадід Стефаника **Лука** був славним козаком, приїхав зі своїм сином Теодором з містечка Келія біля Дунаю та й осів в Русові. Побудував хату, що нагадувала запорізький зимівник і надалі родина жила заможно. Однієї великодньої п'ятниці у них трапилась пожежа і хата згоріла. Пропало все збіжжя, що нажили, проте мати втигла винести подушку, в якій були зашиті гроші. Так рід Стефаників не збіднів. Батько Василя, Семен, натомість побудував ще більший будинок, який стоїть і донині (зараз там знаходиться музей). Біля землі Семен любив працювати сумлінно і за

тридцять років збільшив свої землеволодіння удесятеро. У великій родині, а було у Стефаників п'ятеро дітей (сини: **Володимир, Юрій та Василь** і дві дочки: **Марія і Параска**), обов'язки мали всі і кожен справно їх виконував.

Василько поєднав у собі кров волелюбних запорізьких козаків та лагідність і бурхливість Кейванської вдачі. З юних років хлопчина переймався долею простих людей. Із наймитами, які працювали у татовім господарстві, він жив «... у найбільшій дружбі, виносив їм батьків тютюн та все, що дядьки просили. Зате вони оповідали багацько казок, легенд, переказів».

Особливе місце у серці Василька займала мати, змалку горнувся він до неї. І цю любов проніс через усе життя. Саме від неньки та старшої сестри Марії хлопчик навчився гарно співати народних пісень.

Дитячі роки Стефаника пройшли в атмосфері прадавніх традицій і звичаїв. Василька залучали до селянської роботи, хоча й був він багацьким сином, але пас овець разом з селянськими дітьми та їздив з батьком в поле.

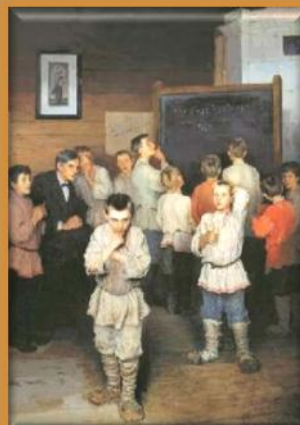
Семен Лукич був працюовитим, та мав непростий, авторитарний характер. Попри те на освіту сина грошей не шкодував і його долю спланував сам, не зважаючи на думку дитини. Хлопець здобув ґрунтовну початкову освіту.

Школа села Русів, в якій навчався Василь Стефаник.

Школа у Снятині, де навчався Василь Стефаник.

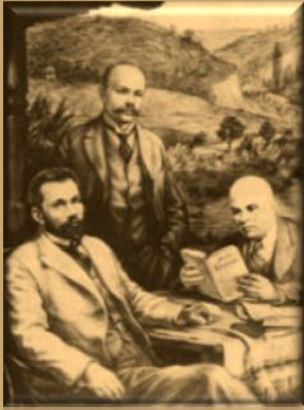
У сім років батько віддав його до сільської початкової школи, згодом у Снятин до четвертої віділової школи.

Після закінчення школи в Снятині у **1881 році** Василь успішно складає іспити до польської гімназії в Коломиї. Пізніше Стефаник згадуватиме про свій вступ до гімназії так: **«Одного разу батько покликав мене з поля від волів та наказав збиратися. Якби я відав якою гіркою буде ота наука»**. Особливий клопіт при від'їзді до Коломиї був з тим, що селянський хлопчак не міг відмити ноги, а мати, збираючи сина в дорогу, радила провалити іспити. Проте Василь не послухав матері, про що потім жалкував, адже паненята, які навчалися в гімназії, брали русівського селянина на кпини, не відставали й учителі. Ось, як згадує про це Стефаник у автобіографії: **«Ми, селянські хлопці зайняли послідню лавку. Товариші наші в лакованих чобітках глузували з нас та посміхалися»**. Оце глузування рано пробудило у хлопцеві почуття протесту проти соціальної та національної нерівності. Формування світогляду майбутнього письменника проходило поза стінами гімназії, бо, як згадує письменник: **«Гімназія, крім формального навчання і ворожого відношення до нас, українців-студентів, нічого нам не давала»**.

Разом із прогресивними гімназистами Василь стає членом таємного гуртка, де читають заборонену літературу. Учасники гуртка вели громадсько-культурну роботу серед селян (зокрема, організували читальні).

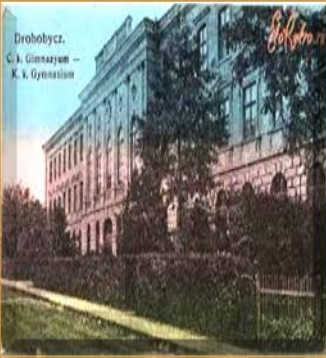

У Коломийській гімназії хлопець зачитувався творами: Квітки-Основ'яненка, Панаса Мирного, Марка Вовчка. В тій же Коломиї, майбутній письменник познайомився і подружився з **Лесем Мартовичем** та **Іваном Семанюком** — відомим у літературі під іменем **Марко Черемшина**. Пізніше їх називатимуть «**Покутською трійцею**». У цей період Стефаник-гімназист починає пробувати сили в літературі. Зі своїх перших творів Василь опублікував без підпису лише один вірш. А у співавторстві з Мартовичем написав два оповідання: «**Нечитальник**» та «**Лумера**».

Діяльність таємного гуртка гімназистів не залишилася непоміченою. Наслідком цієї «читальної діяльності» було те, що хлопця, разом з іншими гуртківцями, так би мовити, «попросили» з Коломийської гімназії.

У житті Василя з'являлися нові люди, із якими юнак відчував спорідненість душ. Таке сталося **1883 року** у Коломиї, тоді гімназист познайомився з активісткою жіночого руху **Анною Павлик**. Дівчина була рідною сестрою знаного громадського діяча та публіциста **Михайла Павлика (1853-1915)**. Саме від незламної Анни Василь Стефаник уперше дізнався про велику українську літературу й боротьбу українства за свої громадянські права. Спливуть роки, але він берегтиме найсвітліші спомини про ту мудру і приятну жінку: «**Для мене вона була чимось найкращим в моїм злиденнім життю**».

Збігали дні, життя йшло своєю чергою. Потрібно було продовжувати освіту. І юнак складає іспити до **Дрогобицької гімназії імені Франца Йозефа**. Тут майбутній письменник знову поринув у громадсько-культурну роботу — вже як член селянської «Українсько-руської радикальної партії», заснованої у **1890 році** І. Франком, Юнак особисто познайомився з ним завітавши до Франка у село Нагуєвичі. Дружні стосунки продовжувались і надалі (як зазначає Стефаник в автобіографії: «...я підтримував з Іваном ціле життя найдружніші взаємини і дуже цінував та любив його»).

Закінчивши, зрештою, гімназію **1892 році**, Василь вступає на медичний факультет **Ягеллонського університету** в Кракові. Натомість, щоб лікувати хворі тіла, він вдався лікувати зашкарублі душі. Годі дивуватися, що, за враженням самого письменника, «... з тією медициною вийшло діло без пуття». Ні, щоб студіювати медицину, 21-річний юнак пірнув у соціалізм, літературу та просвітництво, вступивши до лав організації студентів-українців «Академічна громада». У товаришах у нього віднедавна - Іван Труш, Богдан Лепкий.

У Кракові Стефаник на довгі роки заприятлював з польським лікарем і культурним діячем **Вацлавом Морачевським** та його сім'єю. Цю подію вважав найважливішою в його молодості, про що згадував так: «Софія Морачевська — пані, що навчила мене любити Русів і правду в собі»; «Вацлав Морачевський — моя дорога у світі»; «Юрко Морачевський — віддав би мені свою молодість, аби сховати мене в ній від бруду в світі». Приятелювання з

цією родиною відкрили Стефаникові, за його власним висловом, «дорогу в світ».

На зламі XIX–XX століть покутський митець слова сягнув піку творчого злету. У прекрасному місті Кракові, яке було на той час центром польського модернізму, майбутній письменник, знайомиться з новітніми європейськими мистецькими течіями. Одна за одною з'явилися пронизливо трагічні та особисто вистраждані збірки новел під назвою:

«Синя книжечка», яка вийшла у світ 1899 року та принесла Стефаникові загальне визнання. Її зустріли захоплені відгуки найбільших літературних авторитетів, серед яких: І. Франко, Л. Українка, М. Коцюбинський, О. Кобилянська.

Збірка стала помітною віхою в розвитку української прози. Її автор звернув на себе увагу, насамперед, показом трагедії селянства.

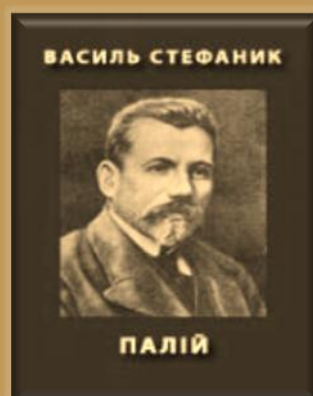
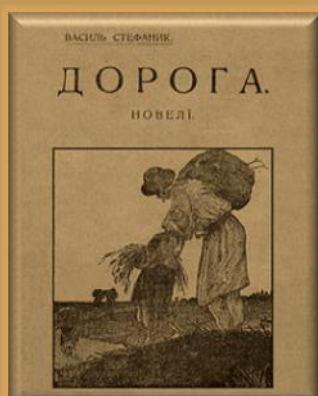
Багато працюючи над своєю загальною освітою і знайомлячись з сучасною західноєвропейською літературою, Стефаник поступово втрачав зацікавлення медициною і, зрештою, у 1900 році залишив університет.

Саме в цей час побачила світ друга збірка Стефаніка — «Камінний хрест», яку також сприйняли як визначну літературну подію. Для другої збірки Стефаніка характерне посилення громадянського пафосу. Головне місце займає тема, що хвилювала письменника протягом усього творчого періоду – це життя простолюдинів і трагедія зайвих ротів у бідних селянських родин.

Поволі селяк із Покуття наче перейшов у іншу вагову категорію. Бо тут, у Польщі, заприятелював із знаменитими інтелектуалами тієї доби: Станіславом Пшибишевським, Владиславом Орканом, Станіславом Виспянським, Яном Каспровичем та ін.

Саме у Кракові творчий феномен Василя Стефаника-новеліста набував аутентичних рис. Безперечно, українець дістав талант від Бога, тому вершин літературної майстерності він сягнув без довготривалого кропіткого сходження у першу лаву літератури і без сторонньої допомоги.

І у **1901 році** Стефаник друкує третю збірку новел — «Дорога». Збірка становила новий крок у розвитку його провідних ідейно-художніх принципів. У збірці переважають новели безсюжетні, лірично-емоційного плану та тема матері й дитини, жертвності материнської любові у життєвому переплетінні з іншими темами: **«Я був таким щасливим, коли дитиною глядів на мамині очі, як по них сунулися тихесенько пречисті хмарки щастя – так я був щасливий. А тепер на оті очі смерть долоню поклала. Шукаю я щастя під небом і падаю...»**

Ми здебільше знаємо про Василя Стефаника, як про видатного письменника, суспільного діяча і набагато менше, як про людину. А така інформація теж важлива для глибшого розуміння творчості письменника, для проникнення в таємниці його майстерності. Цікавим видається спогад В. Костащука, який добре знав Стефаника: **«Гарна класична будова тіла, приємні**

риси обличчя та благородні рухи творили з нього непересічний тип чоловічої краси. У нього завжди ідеально вив'язана краватка, модна камізелька, бездоганна еспаньйола – утім, він був тим самим покутським хлопаком, який обома ногами стоїть на землі, але який є незрівняним психологом. А інтуїція, якою володів, давала змогу йому відкривати найтаємніші думки й бажання свого співбесідника, він вбирав у слова те, що інші лише відчували, але назвати того не могли. Коли говорив, всміхався якоюсь дивною усмішкою: то подивиться з-під брів, то в очі гляда, ніби зазирає у душу. А як оповідав про щось гірке, то чоло морщив і хмурився; тоді здавалося, що от-от з буйної чуприни вилетить іскра і запалить світ».

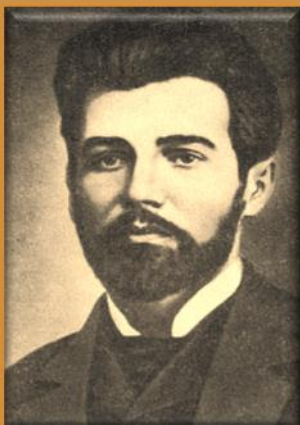

Василь часто навідував свою сім'ю у рідному Русові. І одного разу знайомиться із прогресивним священиком Кирилом Гамораком із сусіднього села. Згодом доля химерно й тісно пов'яже Василя Стефаника не лише зі священиком, а й із його доньками. З Ольгою Гаморак Василь Стефаник

познайомився тоді, коли вперше побував у Стецеві в родинній хаті її батька Кирила і побачив дівчину з тонким інтелігентним, натхненним обличчям, розумними очима, що ніжно дивляться просто в душу, і ще якась наївна відвертість і доброта, що проглядає із вродливих рис. З першої зустрічі між Василем та Ольгою зародилось почуття приязні. А атмосфера

сердечності двох молодих людей сприяла переростанню дружніх почуттів у щось значне і велике.

Стефаник писав з ранку до обіду, а під обід ішов до священика Кирила. Тут, за столом, точилася мила бесіда. Тут оживали і схрещувалися ніжні погляди Ольги та Василя й промовляли за них багато, аж серце

затиалося від глибини почуттів. Зі Стефаникових грудей рвалося дороге слово, що його мала почути Ольга. Мала і хотіла почути. Здається, що жила тепер лише заради того єдиного слова Стефаникового освідчення.

Одного ясного вересневого дня наприкінці дев'ятнадцятого століття, коли яблука, відчуваючи земне тяжіння, з бентежним завмиранням назавжди відривалися від матері-яблуньки, Василь Стефаник зірвав солодкі слова-яблука з яблуні кохання і подарував їх Ользі. Надзвичайно збуджена Ольга призналася про освідчення своїй сестрі **Олені** (дружині Івана Пleshкана) й радощам їхнім, здавалося, не було меж. Василь Стефаник вирішив, що час одружуватись, адже минуло йому тридцять два роки.

І ось нарешті, **26 січня 1904 року** у Львові побрались Василь Стефаник з Ольгою Гаморак. Весільний бенкет відбувся в готелі «**Ванда**». Гості роз'їхались, а Василь з Ольгою ще тиждень жили у Львові, втішаючись щастям подружнього життя.

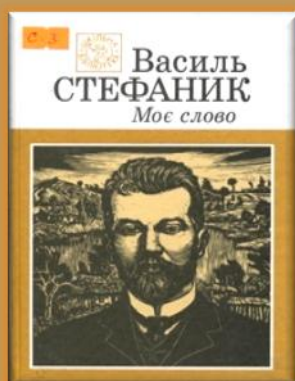
Повернувшись - оселились у селі Стецеві, де було велике господарство Кирила Гаморака, від якогось часу запусцене. Причиною стала утрата дружини священника, а згодом і трьох

Його синів та зятя, які повмирали замолоду. Тому тесть Стефаника не мав ні охоти, ні сил тим господарством опікуватися.

Тож молодий господар ревно взявся до справи й невдовзі поставив господарство на ноги.

Радо прийняли Стефаника стецівчани. І Василь з ними охоче контактував. Сидів інколи в корчмі за пивом, ходив по весіллях, виголошував гарні короткі промови. Але перо не полишав.

Саме в цей час **1905 року** виходить в світ четверта збірка письменника — «**Моє слово**». У ній уперше була надрукована новела «**Суд**», яка завершила перший період творчості Василя Стефаника.

У Стецеві в подружжя народилося троє синів: **Семен, Кирило та Юрко**.

А за кілька років покинув цей світ і тесть письменника - Кирило Гаморак. По його смерті Стефаники переїзять у Русів до батьківської хати Василя, на Семенові маєтки.

Не дарма кажуть талановита людина талановита в усьому. От і Василю Семеновичу вдається поєднувати сімейне життя, письменництво, а з **1908 р.** ще й став послом (депутатом) австрійського парламенту у Відні. Перебуваючи депутатом від селянської радикальної партії, використовував всі можливості, щоб приносити користь народіві.

Сімейне щастя Стефаників тривало **10 років**. Чомусь так складається в житті, якщо Господь обдарує людину талантом, то неодмінно доля обсипає його стражданнями. І от до їхньої хати підкрадалося нишком ще одне страшне лихо - в Ольги прогресувала за давнєна хвороба легенів. Безсилий виявився й лікар, якого Василь привозив зі Снятина. Ніщо вже не могло врятувати дружину. І у лютому **1914 року** вона померла, покинувши трійко малих сиріток. Відійшла у вічність дружина, вірна подруга й супутниця життя Василя Стефаника. Повсякчас серце краялося, а хотілося простого щастя, людського затишку, родинного життя.

Отож Василь Стефаник мусив пережити кохану на 22 роки, аби поставити на ноги трьох синів. То не кожен і кремезний чолов'яга справиться залишившись на 43-му році життя вдівцем, із трьома малолітніми хлопаками. Виходу не мав - дітям доводилося бути і татом, і мамою.

І коли одного разу наймолодший із синів Юрко («дитинка моя найзолотіша») захворів на висипний тиф та балансував між життям і смертю, про душевний стан батька годі було й говорити. Ось, як про це згадує середущий син Кирило Стефаник: «**Батько майже нічого не їв, вночі не спав, щогодини міряв пульс хворого і приказував: «Я того не годен перебути, коли Юрко помре, я не хочу жити. Мені так само тяжко переносити його слабкість, як йому. Ось таким він був татом».**

В одному з творів Василь Стефаник написав чорним по білому: «**Забагато смерті, забагато скошеної молодості, аби сила була витримати, я вже ховаюся від смерті, бо боюся її. Боюся, аби не пожерла сонця, аби не змазала всіх моїх доріг, аби не поруїнувала моїх приятелів...».**

Доглянути за малолітніми синами Стефаника приходять сестра Ольги - **Олена**. Про кожну з них митець написав у «Серці»: «**Моя жінка Ольга - моя кохана, найбільший мій приятель і мати моїх трьох синів.**

Олена - моя вірна приятелька в біді на старі роки - вона виховала мені трьох синів: *Семена, Кирила, Юрка*».

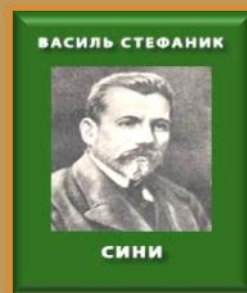
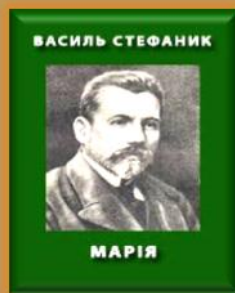

Першу світову війну Василь Стефаник зустрів у рідному селі. Однак постійне прискіпування ворожої воячини, підозри закінчилися арештом письменника з вироком - за зв'язки з російськими солдатами.

Отже власні муки й болі, страждання простих людей, породжені війною, змусили новеліста знову взятися за перо, і він «виливав на папір» наболіле.

Для Стефаника література стала не спробою втечі, а дієвою мікстурою до виживання - особистого та його знедоленого народу.

Воєнні дії глибоко вразили літератора і майже після 15 років перерви, у нього «знову народилося слово». Одна за одною з'являються новели:

«*Марія*», «*Сини*», «*Вона-земля*», що мають антивоєнний характер. Вони малюють трагедію народу, безжальну війну, що пройшла над його селами й містами, полями й горами як смерч, все знищуючи на своєму шляху.

ДІТОЧА ПРИГОДА

У пору імперіалістичної війни і великих соціальних потрясінь, народження Радянської країни Стефаник знову береться за перо новеліста. Почався другий період його творчості. Хронологічним початком цього періоду можна вважати новелу «Діточа пригода». Що цікаво, у рукописах Василь ніколи не відбувався правками. Якщо якесь слово не влаштовувало автора, чи він знаходив точніше до місця, літератор не закреслював написане, а жмакав аркуша, спересердя шпурляв у куток, аби розпочати все начисто, від першого речення. На ранок

домашні знаходили новеліста, заснулим просто на столі. Поруч акуратним стосиком лежали аркуші рівненько написаної нової новели. В усьому він був хазяйновитим акуратистом, навіть педантом. У хаті навіть солома під стріхою не мала права бути різних розмірів.

Пробігали дні, сини підростали, життя гараздилося. Стефаник знову поринув у громадську роботу.

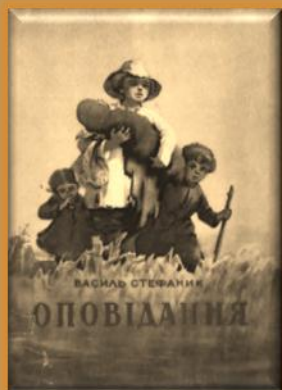
Піднесено зустрів Василь Стефаник 13 листопада 1918 року проголошення Західно-Української Народної Республіки (ЗУНР), вбачаючи в тому державницькому акті святе прагнення Галичини до свободи й незалежності, до створення державності та злуки з народом Східної України. Як впливовий

політик, досвідчений дипломат і знаний письменник він мав у нової української влади неабиякий авторитет.

У складі делегації урядовців ЗУНР Стефаник був наділений повноваженнями під час підписання Акту Злуки 1919 р. Тим часом із нагоди великого Свята Соборності 22 січня 1919 року в складі

офіційної делегації ЗУНР, Василь Стефаник відвідав Наддніпрянську Україну (Харків і Київ). Радо письменник вітав взаємотяжіння Великої України і Галичини та саме укладання Акту про Злуку. Як міг підлагоджував творчі зв'язки з діячами науки і культури, дбав про знайомство читача Наддніпрянщини із своїми творами. І справді, починаючи з **1919 року**, книги покутського «майстра слова» постійно друкували видавництва Харкова і Києва.

Зокрема, того ж року у Києві виходить книга «Оповідання». В 1924 р. вже в Харкові з'являється найповніша збірка новел «Кленові листки», а через два роки завершальна збірка «Земля» та «Вибрані твори» в 1927 році.

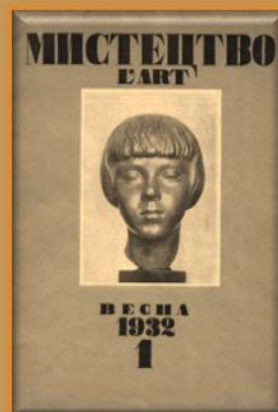
А в житті Стефаника з'являється ще одна любов – письменниця **Ольга Кобилянська**.

Якось гостюючи в селі у родичів, Ольга подарувала Василю Стефанику квітку білої лілії. Письменник, як зіницю ока зберігав її тендітний цвіт. Любов була взаємною і великою, адже на схилі віку в новелі «Спомин» Ольга Кобилянська писала: «Ти посивів, я подалася. І не дуже-то і так далеко від себе живемо. Ти писав, і я кожну твою стрічку перечитувала. Я буду писати, доки очі не затулю... В моїм зільнику виростає

і та біла цвітка, яку я тобі тоді передала. Вона мені всюди, де б я її не бачила, пригадує тебе. Ти цього не знаєш, бо тебе терло життя, і наші дороги не сходилися, але спомин – то, як запах цвітів ніби виростає, хоч і по роках, все наново з дна душі».

Із середини 20-х років письменник брав безпосередню участь у літературно-мистецьких журналах, друкуючи в них свої нові твори.

26 грудня 1926 року громадськість Галичини відсвяткувала у Львові тридцятиріччя літературної діяльності письменника, а через місяць у січні відбулися аналогічні урочистості у Києві. Розуміючи великі заслуги Василя Стефаника перед українським мистецьким словом та його новаторські здобутки, радянський уряд з пропагандистською метою призначив письменнику у грудні 1927 року персональну пенсію. Отримуючи її Василь Стефаник водночас не давав себе втягнути у сумнівну політичну полеміку.

З часом у Стеців почали регулярно надходити із Наддніпрянщини найганебніші новини про знищення національної культури, політичні репресії, перші арешти інтелігенції, заслання представників еліти. І, врешті-решт, **Голодомор!**

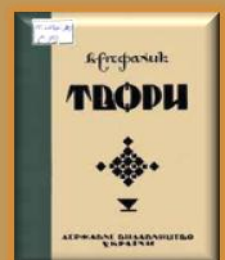
Коли прийшла звістка про арешт двох членів Академії (**Сергія Єфремова і Михайла Слабченка**) та ще **24 співробітників**, звинувачених у належності до неіснуючої контрреволюційної організації «**Спілка визволення України**», Стефаник влітку **1929 року** демонстративно відкликав власну кандидатуру з числа академіків **ВУАН** так, як не погоджувався із переслідуванням українства

радянською владою.

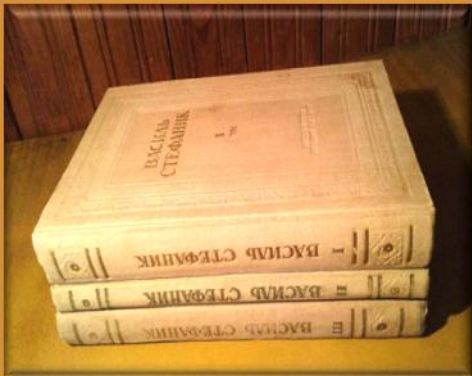
А **8 січня 1930 року** велике серце мужицького посла не витримало - праву частину тіла Василя Стефаника паралізувало. Можливість писати самому він втратив назавжди. Проте вихід літератор знайшов - диктував новели та листи синові Юркові.

Останні роботи, вже тяжко хворий письменник, надиктував в **1933 році**, коли готувалася до видання його нова збірка «**Твори**». Сюди ввійшла й решта доробку, який виходив у журналах.

По собі Василь Семенович залишив величезне листування, яке має не менше літературне значення, ніж новели: **«Моя література, — в моїх листах»** - писав він.

Найповнішим виданням доробку письменника є **«Товне зібрання творів»** у 3-х томах.

Аби висловити публічний протест проти сталінських репресій у Радянській Україні, у **1933 році** Василь Стефаник демонстративно відмовився від персональної пенсії уряду УРСР, ледь довідавшись про штучно створений голод. **«Спершу я заявив консулові у Львові: «Не давайте мені нічого, бо я бачу, що Україна московська. А з мене ви вже москаля не зробите. Потім написав листа наркомові освіти з відмовою від пенсії, закінчивши його словами: «А прихильником Великої України я все був і буду...»».**

Переконання задорого йому обійшлися. Чи не вперше літератор відчув матеріальну скруту - довелося вимушено жебракувати.

Наприклад, аби оженити середущого сина Кирила, у жовтні **1934 року** батько узяв позику в Ділятинському банку - під підпис двох ручителів, які власним майном гарантували повернення Василем Стефаником потрібних коштів (1200 злотих).

Аби вирядити наймолодшого сина Юрка навчатися до Канади в **1935 році** довелося звернутися за підтримкою до свого ангела-охоронця, предстоятеля Української греко-католицької церкви **Андрія Шептицького**. Письменник

дуже важко переживав скруту: «А в своїм світі я жию! Як безумний бриду хмарою своєї фантазії. Сто раз розпускаю сили своєї душі, аби далекими світами відшукали мені щастє моє. По тихім ставу моєї минувшини пливуть неводи сердечних моїх бажань, аби виловити всі ясні хвилі життя мого».

Відчуваючи подих смерті, Василь Стефаник не раз повторював сиnam: «То, небожата, час вже йти мені до моєї любої мамі». З усіх сил, він, напівспаралізований, категорично відмовлявся від сторонньої допомоги, заявляючи: «Який я не є слабий, який не є кривий, але до гробу я ще годен зайти».

В оточенні друзів, односельців і в присутності сільського священика, 7 грудня 1936 року від серцевого нападу Стефаник помер.

Поховали письменника у рідному селі. І щиро плакали прості люди, і кидали на віко грудки вологої від сліз землі, а урочистий похорон під предводительством місцевого священика виявився настільки великим, що за всю свою історію Русів нічого схожого не бачив. Тисячі селян із навколишніх сіл і міст, численні делегації городян - від видавництв, товариств, установ проводжали великого письменника в останню путь, а галицькі часописи наввипередки друкували некрологи.

Згідно з задалегідь складеним заповітом, поклали митця поруч із могилою матері, Оксани Федорівни, а поряд батько, сестра, дружина.

Меморіальна частина музею

Літературна частина музею

Сучасний Русівський літературно-меморіальний музей Василя Стефаника складається з двох частин: літературної та меморіальної, які розміщені в різних спорудах і розповідають про життя і творчість відомого українського письменника.

У садибі Василя Стефаника **1941 року** було відкрито меморіальну частину. Оточений великою територією з прекрасними краєвидами будинок. І саме тут згадується відомий вислів Стефаника **1927 року**: «**Стою на вуглі моєї хати і простягаю до Вас руки...**», адресований письменникам із Великої України. Здається, ці слова можна повторити і нині.

Першим директором музею став син письменника — **Кирило Васильович Стефаник**.

А згодом у **1991 році**, до **120-річниці** у центрі села запрацювала літературна частина музею, звідки розпочинається знайомство з яскравою особистістю Василя Семеновича. Тут же земляки встановили письменнику пам'ятник.

Твори Стефаника знають і читають не тільки у нас, а й у всьому світі. Їх перекладено: - польською, німецькою, російською, чеською, англійською, італійською, французькою мовами.

У чому ж полягає феномен Стефаника? Мабуть, насамперед, у тому, що він мав особливе літературне чуття, вміло добирав відповідні художні засоби. Кожне його слово, речення поєднують змістовне й емоційне навантаження. Письменник не визнавав найменшої фальші. Відхід від життєвої правди, на його думку, обов'язково веде до фальшивого тону. «Я люблю мужиків за їх тисячолітню історію, за культуру. За них я буду писати і для них», — говорив Великий новатор.

«Його новели — як найкращі народні пісні, в яких нема риторики, ані сентиментальності, а тільки наочне, голе, просте, непідфарбоване життя, дуже часто сумна дійсність, але оздоблена золотом найправдивішої поезії. Вони вражають своєю виключною правдивістю, справжньою оригінальністю і художньою досконалістю»

Іван Франко

До самої смерті не полишало Стефаника бажання сказати людям щось сильне і гарне, що такого їм ніхто не говорив ще. І на його долю випало найбільше для художника щастя — він сказав те, що хотів, і сказав так, як хотів.

Василь Стефаник

Іван Франко

Іван Франко констатував народження чи не найбільшого після Шевченка письменника, «яким уже нині можемо повеличатися перед світом», бо «його твори — як найкращі народні пісні...».

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА:

- ❖ Василь Стефаник. Прийти ближче до смерти [Електронний ресурс] // Ukrinform.ua : мультимедійна платформа іномовлення України. - Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/2831103-vasil-stefanik-prijti-blizce-do-smerti.html>, вільний. - Назва з екрана. - Дата перегляду: 07.04.2021.
- ❖ До 140-річчя від дня народження Василя Стефаника: Володар селянських душ [Електронний ресурс] // Івано-Франківськ : офіційний сайт міста. - Режим доступу: <https://www.mvk.if.ua/news/10982>, вільний. - Назва з екрана. - Дата перегляду: 19.04.2021.
- ❖ Кузнецова, Олена Валеріївна Життєвий і творчий шлях Василя Семеновича Стефаника [Електронний ресурс] / О. В. Кузнецова // Всеосвіта : вебсайт. - Режим доступу: <https://vseosvita.ua/library/zittevij-i-tvorcij-slah-vasila-semenovica-stefanika-90362.html>, вільний. - Назва з екрана. - Дата перегляду: 13.04.2021.
- ❖ Майстер соціально-психологічної новели Василь Стефаник [Електронний ресурс] // Освіта.ua : вебсайт. - Режим доступу: https://ru.osvita.ua/vnz/reports/ukr_lit/18157/, вільний. - Назва з екрана. - Дата перегляду: 21.04.2021.

- ❖ Русів [Електронний ресурс] // Замки і храми України : вебсайт. - Режим доступу: <https://castles.com.ua/rusiv.html>, вільний. - Назва з екрана. - Дата перегляду: 5.05.2021.
- ❖ Русівський літературно-меморіальний музей Василя Стефаника [Електронний ресурс] // karpaty.info : вебсайт. - Режим доступу: <https://www.karpaty.info/ua/uk/if/km/rusiv/museums/stefanyk/>, вільний. - Назва з екрана. - Дата перегляду: 5.05.2021.
- ❖ Стефаник Василь Семенович (1817-1936) [Електронний ресурс] // УКРЛІТ.ORG : публічна е-бібліотека української художньої літератури. - Режим доступу: http://ukrlit.org/stefanyk_vasyl_semenovych, вільний. - Назва з екрана. - Дата перегляду: 14.04.2021.
- ❖ Стефаник, В. С. Вибране / В. С. Стефаник. - Ужгород : «Карпати», 1979. - 389 с.
- ❖ Стефаник, В. С. Моє слово: новели та оповідання / В. С. Стефаник. - Київ : Веселка, 2001. - 318 с.
- ❖ Стефаник, В. С. Оповідання / В. С. Стефаник. - Київ : Молодь, 1954. - 55 с.
- ❖ Стефаник, В. С. Твори / В. С. Стефаник. - Київ : Дніпро, 1984. - 173 с.

Матеріал збрала та впорядкувала

ГОЛ. БІБЛІОТЕКАР
Відділу суспільно-гуманітарної літератури
НТБ ВНТУ

ПАВЛИШИНА Г. Д.

